

شرایط ما و بازی در نظام بین الملل

حمید روشنائی
کارشناس مسائل
بین الملل

بازی دیپلماتیک یکی از رایج ترین و مهم ترین اقدامات در سیاست خارجی هر کشور است. براساس یک تعریف، چانه زنی ها و مانورهای مجموعه ای از تعاملات، چانه زنی ها و مانورهای استراتژیک بین بازیگران بین المللی شامل دولت ها، سازمان ها و ائتلاف ها برای پیشبرد منافع ملی، کاهش تهدیدات و افزایش قدرت و نفوذ در نظام بین الملل، گفته می شود. این بازی می تواند در دو سطح، دوجانبه و چندجانبه با هدف همکاری، تقابل، رقابت و یا ترغیب انجام شود.

در بازی دیپلماتیک اولین شرط اراده یک کشور یا سازمان برای بازی کردن است و دومین شرط آمادگی و داشتن امکانات لازم از جمله افرادی ورزیده، قدرت سیاسی، نظامی و اقتصادی است و سومین شرط، شرایط مطلوب بین المللی و منطقه ای و موقعیت مناسب جهت بازی است.

بازی دیپلماتیک در نظام های مختلف دوقطبی و چندقطبی و دوران گذار متفاوت است و شرایط خود را دارد. اشتباه در انتخاب زمان، مکان و ارزیابی طرف مقابل می تواند به خسارات غیرقابل جبران منتج شود و رهبران یک کشور موظف هستند با اطلاعات درست از آیت های مختلف این بازی، اقدام به شروع بازی کنند.

در تاریخ ایران و حتی جهان، یکی از شاخص ترین بازی های دیپلماتیک، توافق برجام بود. در این بازی که جمهوری اسلامی ایران در مقابل ۵+۱ کشور قدرتمند ظاهر شد و توانست به یک توافق مهم که در آن ایران از قید ۶ قطعنامه تحریمی شورای امنیت بیرون آید، منجر شود. اگرچه این توافق به دلیل خروج آمریکا و ضعف اروپا در ادامه آن، به یک شکست جهانی در انجام تعهدات بین المللی منتج شد اما در نوع خود یک بازی پیچیده و مهم بود.

اکنون نیز به دلیل شرایط به وجود آمده، احساس می شود جمهوری اسلامی ایران و منطقه نیاز به یک بازی قوی و حساس دیپلماتیک دارند؛ بازی ای که در آن، سایه جنگ منطقه ای و حتی جهانی برداشته شود و به یک نقطه با ثبات برسد. برای ایجاد چنین بازی مهمی:

۱ باید باور کنیم که گفت وگو کردن و بازی های دیپلماتیک یک امر رایج در روابط خارجی است و نباید از آن واهمه داشته باشیم.

۲ باید اراده قوی از سوی مسئولان ایرانی وجود داشته باشد. بر این اساس، ورود دیپلمات های ایرانی به صحنه مذاکره زمانی صورت پذیرد که با یک پشتوانه قوی حاکمیتی و اجماع در داخل همراه باشد. تجربه برجام نشان داد که هرگونه شلیک از پشت در نهایت به شکست مذاکرات می انجامد. هر چند ممکن است توافقی هم به امضاء رسیده باشد.

۳ با توجه به حوادث اخیر به خصوص جنگ ۱۲ روزه، با قطعیت می توان گفت که مهمترین امکان و ابزار قدرت دیپلمات های ما در پشت میز مذاکرات، حمایت مردم و رضایت آنها از انجام هرگونه توافق است. در نتیجه ابتدا باید رضایت مندی را در مردم افزایش داد تا شرایط مناسب داخلی برای این روند شکل گیرد.

۴ باید این واقعیت را پذیرفت که شرایط نسبت به مذاکرات برجام تغییر کرده و براساس آن صحنه بازی نیز به شکل گذشته نخواهد بود. هر گونه درک اشتباه از توانمندی خودمان، رقبا و حتی حامیان ما در این بازی، نتیجه را به نحو چشمگیری تغییر خواهد داد و ممکن است به یک بازی با حاصل جمع صفر به زیان ما تبدیل شود.

۵ هر بازیگری می داند که مهره ها، هرکدام ارزش و جایگاه خود را دارد برای همین باید بهترین بهره را در بهترین زمان ببرد. استفاده بی موقع و بی فکر از مهره ها می تواند نتایج ناخوشایندی را به همراه داشته باشد.

بازی های دیپلماتیک به شهادت تاریخ توانسته یک کشور را به اوج برساند و یا متوقف نماید. در نتیجه این هنر بازیکنان و تصمیم گیران است که در آینده مورد قضاوت قرار خواهد گرفت.

نبرد بر سر نفوذ

تحولات
منطقه

چرا در آستانه انتخابات عراق، پیش نویس لایحه حشد الشعبی در پارلمان عراق جنجالی شد؟

عکس: Reuters

محمد صالح صدقیان تحلیل گر مسائل عراق در گفت وگو با «هم میهن»:

می خواهند شیعیان را از مشارکت در انتخابات ناامید کنند

تصمیم گرفته اند که فعلاً قانون را از دستور کار پارلمان خارج کنند، چرا که در آستانه انتخابات شرایط حساس است و تصمیم بر این شد که جلوی ایجاد جنجال و تنش گرفته شود. در حال حاضر این قانون از دستور کار خارج شده است و فعلاً هم مطرح نخواهد شد و احتمالاً بعد از انتخابات در پارلمان بعدی بار دیگر این قانون در دستور کار قرار بگیرد.

❖ خبرهایی جسته و گریخته از درگیری های مسلحانه در عراق به گوش می رسد. فکر می کنید این موضوع تا چه اندازه به انتخابات و موضوع حشد الشعبی مربوط باشد؟

صحبت های زیادی از یک خیزش مردمی و انتفاضه در عراق در ماه های اخیر مطرح شده است. اما واقعیت این است که یک رقابت خیلی سنگین و داغ انتخاباتی برقرار است و این شایعات و گمانه زنی ها افزایش پیدا می کند. مسئله ای که وجود دارد این است که در آستانه انتخابات امسال گروه های اهل سنت به شدت فعال شده اند و قصد دارند به طریقی مقام نخست وزیری را از شیعیان بگیرند. به هر حال مسئله تقسیم طایفه ای قوا، یعنی انتخاب نخست وزیر از میان شیعیان، انتخاب رئیس مجلس از میان اهل سنت و انتخاب رئیس جمهور از میان کردها، در قانون اساسی عراق مورد اشاره قرار نگرفته است و یک تقسیم بندی توافقی و عرفی است. بخشی از کارزار گروه های سیاسی اهل سنت با این هدف پیش می رود که روی افکار عمومی تأثیرگذاری کنند و به خصوص کاری انجام دهند که شیعیان در انتخابات کمتر مشارکت کنند. الان این موج راه افتاده است که گروه های سنی به شدت از هواداران شان دعوت می کنند که با مشارکت گسترده در انتخابات، منصب نخست وزیری را از اختیار شیعیان خارج کنند.

❖ اشاره کردید که برخی دولت های غربی به صورت علنی برای تصویب نشدن قانون حشد الشعبی فشار وارد می کنند. انگیزه این دولت های خارجی از این فشارها چیست؟

ادعای آنها این است که حشد الشعبی با بقیه نیروهای مسلح عراق

خشونت بار تا زمان انتخابات عنوان می کنند. اما به نظر می رسد که این اظهارنظرها بیشتر فضا سازی باشد و با توجه به نزدیک شدن به موعد انتخابات بازار شایعات و گمانه زنی ها داغ شده است. یکی از مسائلی که به شدت باعث حساسیت افکار عمومی شده است، مسئله تصویب قانون حشد الشعبی در پارلمان عراق است. شایعه هایی در عراق رواج پیدا کرده است که یک نامه بدون امضاء، بدون تاریخ و بدون سربرگ منتسب به دولت آمریکا بین نمایندگان و گروه های سیاسی عراق و نخست وزیر توزیع شده است که در آن نامه نسبت به تصویب قانون حشد الشعبی هشدارهایی داده شده است. گفته می شود که در این نامه سه تهدید مطرح شده است: نخست اینکه هر یک از نمایندگان عراقی که به قانون حشد الشعبی رای مثبت بدهند، به عنوان حامی تروریست در فهرست تحریم قرار می گیرند. دوم اینکه اگر هر یک از احزاب و فراکسیون های پارلمانی عراق به صورت جمعی به این قانون رای مثبت دهند، کل گروه به عنوان گروه حامی تروریست در فهرست تحریم ها قرار خواهد گرفت و تهدید سوم هم این است که اگر قانون در پارلمان عراق تصویب شود، تحریم های شدیدی علیه کل کشور عراق از سوی آمریکا اعمال خواهد شد. البته این ادعا در حد شایعه مطرح شده است و من از صحت آن اطلاعی ندارم. شاید این ادعا شایعه باشد، اما واقعیت این است که شواهد روشنی از فشار خارجی برای جلوگیری از تصویب قانون حشد الشعبی وجود دارد. برای مثال زمانی که معاون سفیر انگلیس در عراق با معاون رئیس پارلمان عراق دیدار کرد، رسماً از او خواست که جلوی تصویب قانون حشد الشعبی را بگیرد. در بیانیه رسمی سفارت انگلیس در بغداد آمده است که در دیدار معاون سفیر انگلیس با محسن المندلاوی، معاون رئیس پارلمان عراق از او خواسته شده است که قانون حشد الشعبی تصویب نشود، چرا که این موضوع می تواند به ضرر عراق تمام شود.

❖ واکنش نمایندگان پارلمان عراق به این دخالت ها چه بود؟

بر اساس اطلاعاتی که وجود دارد نخست وزیر عراق و اطار تنسیقی

در آستانه انتخابات پارلمانی در عراق، بازار شایعات و گمانه زنی ها در عراق شدت گرفته است. در افکار عمومی و رسانه ها گمانه زنی های زیادی در مورد درگیری های مسلحانه و تنش های اجتماعی در عراق در آستانه انتخابات مطرح شده بود و با نزدیک تر شدن به انتخابات و داغ شدن تنور انتخابات، نگرانی ها از تنش های داخلی در عراق بیشتر شده است. محمد صالح صدقیان، تحلیل گر مسائل عراق معتقد است که این گمانه زنی ها بخشی از یک کارزار وسیع تر انتخاباتی است که تلاش دارد تا شیعیان را از مشارکت در انتخابات باز دارد. به اعتقاد صدقیان، در این دوره از انتخابات احزاب اهل سنت تلاش خود را برای دستیابی به کرسی نخست وزیر به شدت افزایش داده اند و تلاش می کنند با ناامید کردن شیعیان از صندوق رای و کسب آرای بیشتر در انتخابات بتوانند این منصب را در اختیار بگیرند. در عین حال به گفته صدقیان دولت های غربی هم به صورت علنی در سیاست داخلی عراق دخالت می کنند و با هدف کاهش نفوذ ایران، تلاش دارند تا جلوی قانونمندتر شدن حشد الشعبی را بگیرند. در ادامه متن کامل گفت وگویی «هم میهن» را با محمد صالح صدقیان، تحلیل گر مسائل عراق مطالعه می کنید.

❖ چرا تا این حد جنجال در مورد مطرح شدن قانون حشد الشعبی در عراق ایجاد شد؟

تحولات سیاسی در عراق در آستانه انتخابات شتاب بیشتری گرفته است و خبرهای داغ سیاسی و انتخاباتی تنور انتخابات را گرم کرده است. عده ای از فعالان رسانه ای و سیاسی پیش بینی می کردند که بعد از اربعین در عراق اتفاق های مهمی رخ خواهد داد. عده ای با اشاره به اتفاق های خشونت باری که چند روز پیش در سلیمانیه رخ داد، این رویداد را مقدمه ای بر سلسله وقایع